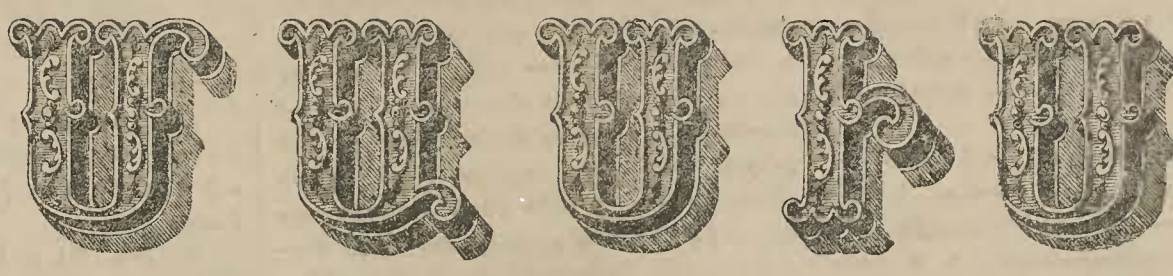

مسند (مأسس) غزتمی ادارہ خاندانہ
Համակ կամ որ եւ ինչ զորութիւն պետ է ուղղել
Հո. Խմբագրութիւն
DIRECTION DU JOURNAL "MASSIS"
Galaia, CONSTANTINOPLE
Les annonces sont reçues
aux Bureaux du journal

ԼՐԱԳԻՐ

ՐԱՍՏԱՆՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

• Գոյալ ճամար ճարտարական գին. արծ.	75
• Գոյալ ճամար ճարտարական գին. արծ.	40
Գաւառներու ճարտարական գին. արծ.	100
• Գոյալ ճամար ճարտարական գին. արծ.	50
• Գոյալ ճամար ճարտարական գին. արծ.	25
Գոյալ ճամար ճարտարական գին. արծ.	25
Գոյալ ճամար ճարտարական գին. արծ.	10
Գոյալ ճամար ճարտարական գին. արծ.	115
Գոյալ ճամար ճարտարական գին. արծ.	100

10 ՓԱՐԱ

10 ՓԱՐԱ

10 ՓԱՐԱ

10 ՓԱՐԱ

10 ՓԱՐԱ

10 ՓԱՐԱ

10 ՓԱՐԱ

ՊԱՏՃԱՆՆԵՐԸ ՄԻՆ

Գաղափարական ծրագրերնուն մէջ
զգացումները մարդը ունենցող քա-
ղաքականութիւնը ցոյց տուինք։ Ամեն
կողմ պատճառներ պատճառներ փնտռել
թէ ինչպէս արդեօք այսպէս ցրտութիւն
մեր ներկայ գրականութեան մէջ. այս
սառնաքանակները ի՞նչ պատճառներով
կազմուեցան այսպէս կանոնէ՞ երբեք
յուշադրելով դեռ չարունակուած տեսնել
այն գրական թարմութիւնը, որուն ճա-
շակը տալիս ընտրելագոյն հեղինակներ
ոչ շատ տարիներ առաջ։ Այս նիւթով
հետաքրքրուողները— և մի չհետաքրք-
րուիր այս նիւթով—կարծենք իրաւունք
սխալ տան մեզի, երբ կանխենք ըսել
թէ կինը դադարած է իր դերը կատա-
րելէ մեր գրական ասպարէզին մէջ։
Ո՛հ Մեր ՅԵՐԱՅԻՄԻԱՍ Գ. ՏՃԱՆՆԵՐԸ
Մին, ինչպէս զգացումներն—զոր
կրնանք թուել—մին է այս, բայց գլխա-
ւորներն մին։ Կինը գրելիք այլ եւս
չերելու մեր գրական հրապարակին
վրայ. թողնուի հրապարակը, և ներ-
քնէ՞ արդեօք մեզի առանձինն, սպա-
սուհի ըլլալու դերին տարբեր գեր մը
կը կատարէ՞ մեր մէջ։ Կինը ներկայ ժա-
մանակին մէջ իր սխալ ըմբռնումին եր-
կու ծայրերը դադարած է մեր հրապա-
րակին վրայ. կամ չափէն աւելի սպա-
սուհի է տուններուն մէջ կամ չափէն
աւելի սխալ է սպաննուելու մէջ։ Բայց
այս երկու ծայրերու մէջ մեր է անոր
ներքինը դերը, տաքցող շունչը. աղ-
տու գոգնոցը կը գտնենք միայն, սա-
լոններու սաստիկաբար միջնորդող վեր-
ջագլուխ—ան ալ—կը գտնենք միայն։
Խնայողութեան առաջիկայ և ժամանցի
հրապարակ, ասոնք չեն սակայն կնիւ կող-
մէ պատուած ներքինները մեր ըն-
տանական և ընկերային կեանքին մէջ։
Ձգուտ արդեօք մեր մէջ գրացում-
ներով վաւերուել, շունչով լիցնել կի-
նը անհրաժեշտ պայման մէջ։ Մեր
ստանդարտը դանդաղ տաքանալով
մեզմով, ընտանի բարութիւնները ամու-
րոգ, կնճռու ճակատները պարզող
էակը անհրաժեշտ էութիւն է՝ այլեւ-
րուն գոյութիւնը արդարացելու հա-
մար։ Բայց կազմութեան գեղարու-
թիւնները հարկով, իրեն հրաշքով
զայն արդարաւոր էր պէտք մը և ան-
խուսալիքի կը նայինք անոր պէտք
եղածին պէս. կը պատասխանեմ թէ
ոչ. ինչպէս ան դերը միայն կը կատա-
րէ կինը մեր մէջ. բայց անստանդարտ
է այդ անոր ըմբռնութիւնը։ Երբ կինը
կը հեռանայ դէպի տունին ներքին ան-
կիւնները, խոշոր անդրադարձ տալ վար-
կանէն կտրի բարձրանալ առաջիկայ
թիւնէն և մեր մէջ։ Երբ կինը կը դադար-
էր, գրական վիճ մը կը բացուի
լու ճաշակին և մեր մէջ։ Երբ կինը կը
դադարէ ներքինը դեր մը կատարելէ
գրական ասպարէզին վրայ, ուղիւղ-
չափ անհրաժեշտութիւնները գտնի հին։
Երբ կինը այլ եւս տկար մը չէ վիշա-
սանալիքներուն, թիւթիւ գրուածնե-
րուն մէջ, ի դուր կը յոգնի զգացում
փնտռել. ճանաչելի էլնելու թիւթիւ
կարգու պիտի անցնի աչքիդ տալիս
անգրական և ցամաք։ Տնայար կինը պիտի
սեղան, տկար գրականութիւնը սխալ
սխալ դեղերով, եղիչի ամենէն ներ-
քնուած հատուածը այն է, որով կը
նկարագրէ հայ կինը, բարի և տկուր

Ժամերուն արժանաւոր այդ ընկերը.
կնով գոգարիկ վիշապանութեան մը
նկարագրելու կտուէ գրելը, անտառի
կորով ներկայացուած կինը ամենէն
աւելի փնտռուած տիպարն է գրակա-
նութեան մէջ։ Տնայար կինը չենք պատ-
րաստել, ինչպէս հետզհետէ կը տես-
նենք տանտիրէններու անհետանալը,
ինչ իմաստով որ մեր հայրերը կը բա-
նեն զանոնք. Գրական ասպարէզին դո-
ղեցկութիւնը և դարձը չկազմուի այլ ևս
կինը մեր մէջ. ասոր համար կը պա-
ղնել, չենք ճառագայթել. տկուր մի-
տկուրութիւն մը կը գտնենք մեր գրա-
կանութեան մէջ. երբ կինը գոյող չէ
մեզի, ձառնար հաշուակալն է այն
մեր գրականութեան ուղեւորները կար-
գադող։ Այդ կականը արարածը՝ նոր
լուծուած կան մը պէս՝ մեր գաղափար-
ներուն և գրացումներուն ամենէն ա-
մուր նկարագրելու կատար. երբեք մեր
գրական հրապարակին վրայ կը վայելէր
կինը, կը յորինէր, կը գրէր և կառա-
նողէր։ Հիմա ասոնք մէ և ոչ մին կրնէ.
ինք պարզապէս, մեզ ալ պարզապէս կը-
թուած կին-սերունդը հաստու, և մեր
տուններուն մէջ դաստիարակութեան
մակարդակը ի՞նչու և հետզհետէ կրնէ.
Երբեք կին տարրը չուտով մարդու
տուն լալմ մը միայն թողով իր շուրջը,
և մեր հիմա ան հրապարակին կայսրը
կը քաշենք։ Մեր գրականները չեն ճաշ-
նար ուտելու մար մը, խանդավա-
րայ մը. անոնք համար այս վերջինները
տեսակ մը փոփոխ են միայն։ Մերը այս
լուծումին, որուն ակնառնուտ եղանք,
ինչ եղանակով անաշտարակ կրնէր՝ որ
երբեք յայտնուի խնամակալութեան
անտանիքի լուծը թօթախիւր և հրապա-
րակի վրայ երեւիլ.—հիմա քաշուած
են անգործութեան մը մէջ՝ որ տալան-
դը կը մեռնէ. ինչպէս են ամուսնեան
մը մէջ, որ հակոտնեայ է մեր ակնկա-
լութիւններուն։ Կնով խտնալ մեր մէջ
հիմա կը կազմէ դաշտակի մը վկայա-
գիրը. տեսակ մը դեղութեան կնիւ
վերջագլուխ դարձելով դոյնուեցաւ ա-
նոնք ճակտին վրայ. ինչպէս իրենց
վախճանին հակառակ անգործութեան
մէջ։ Եւ այլեւք ասկայն չեն կրնար
կնով պակասը լեցնել ոչ ընտանիքին
բարեւոյ կազմութեան, ոչ դաստիարա-
կութեան մէջ։ Զգացումի նորութիւնը
փախ տուաւ արագ արագ. Աստուծոյ
քայլերով վերացաւ գեղեցկութիւնը մեր
գրական հրապարակին, և պատկերնե-
րու անմեղութիւնը խեղէ ներկայա-
ցումներուն առջեւ տեղի տուաւ։ Այլը
իր կեանքին զանազան շրջաններուն մէջ
ուսանց կնով չկրնար ըլլալ, մանաւանդ
գրական գործունէութեան ասպարէզին
վրայ. եթէ կինը չունէ իր օրինաւոր
տեղը, հարկու անոր իմաստը սխալ
այլափոխի անհրաժեշտութիւններու, և
չափաւ արագութե ինչ որ ուղեւորութիւնը
իրաւումը կը պահանջէ իրմէ։
Կինը չենք դաստիարակել լուսագոյն
վախճաններու համար. անխղիւ չենք
անոնք մէջ զգացումները դարձացնելու
մասին. գաղափարները մէջ լուս մը չենք
ընել անոնք համար. Իրանիս ալ շատ
գէշ է, երանի թէ ըն և բան մը չը-
նէինք քան զէն ընէինք. ինչ որ կրնէր
այսոր, երանի թէ կինը բնաւ չբաժ-
նուէր իր բնական ունակութիւններէն,
և կինը բնական վիճակին մէջ աւելի
զգացում է և ներքինը, վայրի վարդի
մը պէս վայրու և լայնարայ, քան
արուստակներով միջնորդութիւն մէջ, զոր
մեր ձեռքով կը չենք այսոր զինքը
դաստիարակելու համար։

ՏՈՒՐԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

«ՉՈՐՈՇԵՐԸ»

Տոնէի գերեզմանին վրայ մի միայն Ձօրա
խոսեցաւ։ Սրբաբեր. «Չորաշերտ» յետա-
մային կը միանանք ծաղիկներով ծածկել
դադարէն անոր որ իր նախնիներէն եղաւ
և իր բարեկամն միանալու։
Թէ ինչպէս կապուեցաւ այս բարեկա-
մութիւնն որ հակառակ այնքան փոփոխ-
ներու անբարեկամի մայր, ինչ Ձօրա պատ-
մած է զայն երկար խոսակցութեան մը մէջ
որ դարձաւ գրական պատմութեան մի
կտորն է։ Եւ ինչպէս լրագրին հրատարակման
ստանէ էր. 1866ին վերջին հաստա-
տած էր զայն, կայսրութեան հրամանաւ։
Ձօրա Հաշիմի գրականատեսը թողած էր
առաջարկութեամբ բարեկամի մ'որ կ'առ-
կէր զինքը երթալ վերջին տունը գտնելու։
—Նոր բան մը պիտի բերէք ինձ, հար-
ցուց վերջին տուն փախուտ խնդրութիւն։
—Թերեւս, մեր օրաթերթին մէջ կա-
րելի չէ՞ որ երեւցած գրքերուն ընծագա-
տութիւնը ընեմ և հրատարակուելու մտ
եղողներուն նկարագրութիւնը։
Առաջարկութիւնը ընդունուեցաւ և
հետեւեալ օր թերթին մէջ երեւցաւ նոր
խորագիր մը առ բառերով. «Ներքին» գր-
քը և վայրէջքը գրեց։
Երկուշերթ, խորագրութեան անգլան
չուրքը իր ծաղիկներ արձատարեցին որ-
ոնք մէջ երկուստեք. մը կը գտնուէր,
լայն երկրորդ մէ գլխակի մը գլուխը, և
անորոք զայն առաւ մարդուն։ Անոր
մէջ ինչպէս Տոնէի էր, ոտանաւորներ և վի-
պիւններ կը գրէր, խաղաղով։ Եղի՜ դըքսն
են արեւի երկրին մէջ, իր մեղին դանձու-
րը բանար լայնիմաստ խոսակցութիւններու
մէջ, ապրելու երջանկութիւնը կարտա-
յայտելու բայց կապտամարիք ընդգործակելը
կայծակի հարուածներ չեղան Ձօրայի և
Տոնէի այնքան տարբեր բնաւորութեանց
միջևեղ։ Մին եղն էր որ կը հերիքէ, իր կա-
նանաւոր դարձ կատարելով, միւսը երգող
թողնուէր էր։ Գրեթե ընդամենը իրենց
հետ, վերջին տարի ինչպէս, Ձօրա յոգ-
նածներ գրեց որոնք փոփոխութիւն յարու-
ցին, իւրաքանչիւր յոգնածի համար 50
փրանք կը ստանար. հոգնակի անունը կը
մեծնար հարստութեան հետ։ Արժանաճում,
ինքը, կը շարունակէր երգել։
Տոնէի մը որ ինչպէս գրածն ըլ-
լար թերեւս, կայծակը բերաւ ինչպէս
վրայ։ Գրականութիւնը մէկ օրէն միւսը
ը ընդ թերթը և խորագիրները ցրուեցան։
Վերջին տարին իր օրը պատեց ասկայն,
ը լուծու թերթը վերանորոգելու հրապարակա-
վելով փոփոխութիւնը կը հրատարակէր նոյն
պէս։ Հետեւեալ արդի փոփոխութիւնը
միւսիւններէն ծնաւ։
Տոնէի և Ձօրա կորուստի պիտի և վեց
տարի վերջ միայն գտան Ծարաւթի
գրատան մէջ։ Թէ ինչպէս Կոթի համալ-
էր Ծարաւթի թերթն որ նոր ժամանակած էր
հարե տարաբան, իր շուրջ հաւաքել մի
քանի տաղանդաւոր գրողներ և յանձ-
նարարած էր Ձօրայի մասնակցութիւն
հարե իրենց Կոթի թերթը պատասխանելով։ Ձօրա
որ բան մը չէր գտնուի, որ չէր լուծու իր
Ծարաւթի թերթի հարե մար, զարմացաւ այս
ժամանակութեան, բայց զնայ և հոն զը-
տու Տոնէի և Ձօրա, ապրելին հետ, սեղա-
նին վրայ հարե իրենց թերթը ունեցելով զը-
րակեան նուրբ ինքնութիւնը, նոր ծրա-
գիրներ, յայտնութիւն հաստատութիւն, Ծար-
աւթի թերթի Կոթի թերթի լուծումը և
պայտէս նոր բարեկամներ հաստատութիւն
հարաւորութիւն ընկերութիւնը, Ծարաւթ, Կոթ-
ու և Երեւոյն—Արժանաճում Տոնէի և Ձօրա—
րիւստարարները։
Ձօրա բարեկամները՝ որոնք կը միանար
երբեք թուրքերէն 1872ին 80 կապուած
մնացին, մինչև Ծարաւթի մահը։ Ծարաւթ

երեք անգամ գրեւորները կը հաշին և
առաջին պատմէն գրական հակաճառու-
թիւնները կ'աւելին։ Կէս դիւրին, ճաշ-
րանին միւս յանձնարարներն անոնք պիտի
առնէին։ Այլ Կոթի թերթի կորուստը, միայն Կոթ-
ու և Կոթի թերթի լուծումը։
Բայց Ծարաւթի մահուամբ այս մտեր-
մութիւնը լուծուեցաւ։ Յետոյ վրայ եկաւ
Տոնէի հիւանդութիւնը որ գրեւորման սխալ
տանէր զայն։
Ձօրա իր գաղափարները կատարելու սա-
բառերով, հոգնուած հետաւորաւ Ծարաւթի
և հիմա ալ Տոնէի գործը կը սկսէր այնքան
անոնք ջոկ կը չենէ։ Մինակ մնացի ալ,
բայց ի տեսութիւնս։
ԳԱԽԱՌԱՆԵՐ ԶՐԱՅԵՐԸ
Ա.
ՍՏԱՆԿԱՆ ԽԱՐԱՐՈՒՄ
Մաշկ մը ու ստանդարտ իրաց հետ օր-
թագ տոն ցանկն կու. երբ տոնը մեծնայ
կու, տեղիները կ'երկնան նա՛ ստանդարտ
կու, թէ ես տոնի վերջը պիտի առնուի.
մաշկն էլ կ'առնէ թէ՛ Է, ա՛ռ. Ստանդարտ
կուտու տոնի վերջը, քաղ կու, կա-
պուտ (տէլէթ) կ'ընէ, քանի մը օրէն ետեւ
ստիւր շոյնայ կու, ստանդարտ խորութիւն
մաշկու կ'առնէ. Է՛լ ցորեն մը ցորենը պի-
տի, լալիս ես ուղիւ գլխակի առնուի.
Ցանկն կու ցորենը, աղւն կ'ընէ, ստանդարտ
կուտ մաշկու թէ՛ Է, առ տարի էլ ես ներ-
քեւ պիտի առնուի. Մաշկը կ'առնու ցո-
րենի գլուխը, ստանդարտ կ'առնու էլքը
(խորդը), կ'առն կու կ'առն (կալ ընէ).
Է՛լ (քաղաւ) էլք է. էլ խորութիւն կու
ստանդարտ։
Բ.
ԳՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՆԵՐԸ
Օր մը շատ կաղում ընող տղը մը
կ'առնէ թէ մտքովը՝ երթամ (երթամ) եւ-
թամ կաղում (կաղում) ընդին (վերջը,
մաշկը) գտնուի. կ'ընէ ինչպէս ծոփալ
մը կը ընէ, կ'առն (աղւն, աղւն, նայիլ) նա
տղը մը նստած է ծոփալը, ձեռքը դառն
(դառն) մը առած ունի. ծոփուն ջուրը
դու (դուր) գաղափ (գաղափ) կու, և
հայցն կու կաղաւորին թէ՛ ինչ (հար)
կ'ընէ. կաղաւորը կ'առն թէ՛ Է՛լ խոր
կաղաւորին ընդին գտնու խոր։ Եւ ինքը
հայցն կու ջուր դաղալորին թէ՛ Է՛լ
մտք (առնակով) պարպեմ խոր։ Քնայ
(ինչպէս) պարպի կու թէ՛ կ'առն նա (նա).
ա՛ռա դու կաղաւորին ընդին գտնու
պիտի ու ծոփուն ջուրը չի պարպի։ Տղը
կ'առն թէ մտքովը ոչ կաղաւորին ընդին
գտնու կու, ոչ էլ ծոփուն ընդին։
Ս. Մ. ԳԱՍԿԵՆ
ՆՈՐ ՈՐԻՆ
Ամենապատմական վրայ Հայ Եկեղեցւոյ
անցելոյն և Երկրային միջ ունեցած հայ-
եացներուն մասին թերեւս քիչ մը Բիւ-
զանդան միջնադարէան (discussions
Byzantines) կը մասնակցէ կ'երկին բար-
ձրագոյն միջ մեղաւոր և թուրք պաշ-
պառողական, այս հակաբարեկամական դա-
ղապարներ և, բուն իրենց սահմաններէն
դուրս, կ'ենաց վրայ եւս ընդհանուր, յոյժ
հետաքրքրիկ տեսութիւններ կը պարզէ։
Ըստ Ն Սրբապետութեան, կ'ենաց խաղ
միջ, և խաղ միւս ամենապատմական, որ
մէջ երկրային կ'առն պիտի չի փնտռել,
հայաւ սոսի պարտականութեան մը լրա-
ցումը.— նկարագրել որ պարտեաւ ամու-
նաւորութեան փախալ կուտայ ինձ նման ամու-
րիւնները։
Նպատակս չէ խաղաղել, թէ արդ-
եք գլխակցութեամբ է որ այս կամ
այն գրող այդ նիւթին վրայ հասած է

այս տխուր եղրակցութեանց, ոչ ալ
պարտել, թէ ըստ այնմ է իւրաքանչիւրին
վարմունքը։
Սրով կը համաձայնի որ ընդհանրա-
պէս քրիստոնէայ եկեղեցին գրկման և անձ-
նուրացութեան տխուր տեսակէտ մ'ունի.
նոյնպէս սրով համաձայն եմ որ 10 դար ա-
ռաջուան բարեւոյ վիճակը սերունդ և ան-
ձուկու կը կարտէր։ Հարկ էր յայնժամ
մարդերը բարեկամ երազներով ընացնել,
հանգրծեալ կենաց վրայ փոխանակաբար
տալով՝ ներկայ կենաց մէջ չափաւոր, տա-
նող ընել, Է՛լ էր այդ իւր առնին, և
քրիստոնէութիւնը մեծ բարեւ մ'ընէ.
հանրային բարոյական մը հիմնով՝ երբ
սա բարոյական կորուստ էր։ Բայց այդ
գրկման, մարմնայ տանջանայ ի նպաստ
հոգնուի եւ նոյն տեսակ շարականներու
դարերն վաղուց անցած են այժմ, և ոչ մի
դաւանդով զայն կրնանք անխնայեալ-
թիւնը կը դործէ, լաւ գիտեմ, որ մեր
կ'երկն ալ այդ հրահանգներն այնքան լրջ-
ուն չառնէր. բայց քարոզչութիւն ալ չէ. Այն
կրնայ յօդ օրէնքներով, որոնք ինքն իսկ
երկրային յարաբեր իրենց կ'ընէ, ա-
մեն երկրի մէջ կը յաւակնի աշխարհակա-
նը կ'առաջարկէ։ Ապուշի տեղը կը զնէ
հասարակութիւնը։ Ինչ անհամ կատա-
կերք է այս։
Կեղծարարութեան դերը մեծ է մարդոց
մէջ, զաղանի գիտի խաղ ու հրապարակա-
ւոր քարոզչութիւն շատ Աղայի նկարագիր
մը դառնալ կը սպառնայ առաւել.— Դիւ-
մակները վար, դէմքերը բաց, և ինչո՞ւ
արքէն, չարքեր։
Ոչ, այս կեանքը խաղ չէ, գէթ օրինք
և ex cathedra ոչ, և մենք զայն խաղ ը-
նելու չենք. և ոչ ոք ինչէ արքէն.— Հոս
երկրի վրայ, կուղիքը երջանիկ ըլլալ, ոչ
տեսակ տեսակ ծով պահել. բաւական հաց
կայ ամենուս համար, — և նաւ բաւական
շաքար, վարդ, գեղեցկութիւն և զուար-
ճութիւն. — Երկրային ու արեւ Երկրի
կը թողնեն հրեշտակին և ճնշուելներու։
Եւ եթէ ասկէ դու երկին ուրախութիւն-
ներն ալ բաժին երէն մեզ, ապրապա
չենք ինչի ու զայն ևս կը վայելենք։
Բայց այդ հաճոյալ ապագային ըստ
պատմութիւն ներկայն չենք փայտներ
Ոչ, մեր քրիստոնէական փափաքները ընդ
պիտի երանել, օրէնք ճանաչալով՝ քեզ և
ուրիշին մի վրասեր. Տաղաւթինէ պիտի
երկնք, և եթէ փորձին մէջ քարոզ կար-
դան. . . քրիստոնէական գրկման հեղեղ-
ներ ընեն մեզ, — ուսերնիս պիտի թօթ-
վենք ու ճաղաքներ երթանք։ ՍՄԱԿ

ԻԶՄԻՐԻ ԿԵԱՆՔԸՍ

Մանկավարժիկ համար անցեալներն
գրած յօդուածն ի պատասխան կամ որ-
պէս — հերքում Ա. Մամուկի վերջին թու-
մէջ Գ. Սիւսի քանի մը տող յատկացուցի
է։ Իրաւ որ ըսելիք չունիմ. եթէ հերքում
ալ ըլլալ նէ, ոչպէս թող ըլլալ. ինչ էր
մեր նպատակին շող կէտին համար կա-
տարեալ լուծութիւն կուզէ պահել վարդու-
թիւնը։ Մենք կը լինենք եւ կը կրկնենք թէ՛
այն հաստատութիւնը Աղայն այժմայն վի-
ճակին մէջ, երբ այնքան կարեւոր հա-
տատարութիւններ նիւթական խոշոր նպաստ-
ներ կ'ապահովէ — Իրաւունք չունի ծանրա-
նայու հանրային կեանքին երբ այդ քաղ-
կանութիւնը կ'առն շատ տեղի կարեւոր պէտ-
քութեւ գործածուելու սահմանուած է։
Վսեմ. Նուարդ փայտին յիսուսէ՞ ան-
թուլ, ծիր, իրենի (շատ մը անականներ)
մանուկներու համար նպաստ կը խնդրուի
և կը խոստացուի այդ թիւն փոփոխել,
միջնորդ. ծիր մանուկները եթէ տարին
չլրացուցած վիշապաններով դուրսնէն քեզ
ընել կուզեն, և անթուլակներու թիւն ոչ
թէ աւելցած այլ և հաստատութիւն է ի վեր
երբեք իրեն ծիր տեսած չունի։

Տ Ե Ղ Ա Փ Ո Ւ Խ Ո Ւ Ի Կ Ե
«Տօքըմէտ» Դասելիէ Կան իր բնակարանը
Խորադրած է Բէրա Միւր Գողթց թիւ 36
«Կանաչ» Էդիթեանի իր տանը րաջի չո-
ւքըւրիլի, ամէն օր կ'իւ օրէն զննչի :
3-5

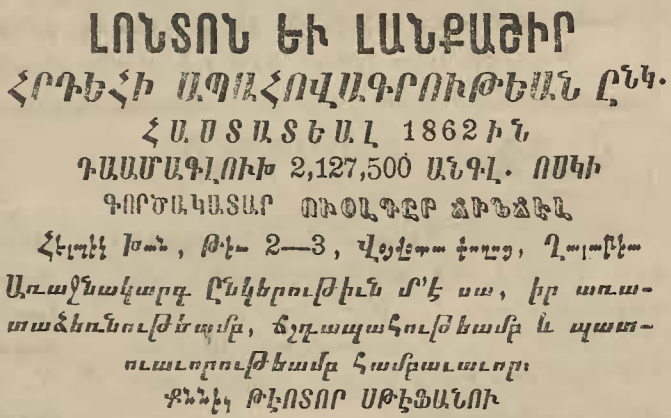
Արեւմտեան Եւրոպայ երբեք հանդիս-
տութիւն ունեցած չէ՝ գիտական, գրա-
նական, արհեստային, տնտեսական առաջը
նախնայները՝ որ հրաշալիքներու կարգ
անցած են և որ կատարուած են Արեւ-
մուտքի մէջ, չեն կրնար հասկալիչուել այն
ոռոտի մը անհնազատութիւնը՝ որուն մէջ
վայրկի շատ անգամներ ի վեր: Այս ան-
հանգստութիւնը առաջ կողքայ թաղաքա-
կան պատճառներէ՝ որ զօրեղագէտ կող-
մէն ժողովրդաց մտքին և գործունէու-
թեան վրայ: Եթէ արտաքին վայել ալ
դոյութիւն չունենայ, եւրոպական աշ-
խարհը Տղապահական ահաւերի շարժու-
ման վրայէն, եւ յանկարծական պայ-
քաքանքներ՝ ահաւոր հետեւութիւններով՝ ճա-
նապատմարտներու արձակ դաշտ մը պիտի
ունեն զայն: Գրական և գիտական միտքերը
թողաւոր ընկերակցութիւններ կայանած են,
զորոց հետեւի խոյս կուտան առժամա-
պակեայ կերպով այդ երկիրըային հետեւու-
թիւնները: Աշխարհակալութեան անյազ-
մարդութիւնը, հակառակ մտքի և քցտի օ-
րէնքներուն՝ ընդհանրութեան ուղին
Եւրոպական աշխարհի ամեն ժողովրդաց
մէջ բոյն դրած են, և անոնց կարծեցալ
արդարաւորութիւնը կը կայանայ միայն ի-
նքեց աշխարհագրական քարակ մը լայնցեւ-
ն ու համայնակու մտածութեան մէջ: Ա-
նոնց հաշուի քաղաքականութիւն չունին
Եւրոպական զգայութ, որոնք իբրեւր հետ
աշխարհային աղբիւր, պատրաստական օր-
եր կը փնտռեն իրենց մտքին տիրող խոր-
բուրները առաջ քաշեցնելու համար: Թո-
ղեք հին ժամանակներու պատմութիւնը,
երբին մեծի ժամանակակից 40—50 տա-
լիներու քաղաքական պատմութիւնը յայտ-
նաւորուած կը վկայէ թէ Եւրոպայի քաղաք-
այութեան կարծեցալ բարեբար դերը կը
գլխաւորապէս ըստ իր խորքի հաշիւներէն, ո-
նոնց կարգադրութեան ծայր անձնաւոր-
ութիւն և սահմաններու ընդլայնում կան
կային Եւրոպական աշխարհի մէջ ազդե-
լի արտաքինք վայել անձնաւորութիւն կամ ետա-
ւաւ: Երկրորդութեան իրորք առաւել կամ
ուշադ չափով ամենքն ալ առած են և Ա-
րարտական չկայ: Ամենին վերահան-
արտածած Ֆրանսեան անդամ, թողլով սր
կատմութեան ալ մեք ըստքը կը հաս-
տատէ, վերջին ժամանակներու ցոյց տը-
նու ըստ անգլիականին ետաւորութիւն մը,
ունեն անգլիական դերակին է գտնի իր
արարական տարութեան 70-ին աղէտ-
ն թողած ամօթին մէջ: Եւրոպական
ազգայնորութեան հակառակ դանդաղու-
թիւնը իրեններու երթեւեկութեանց, ու-
նարութեանց, բարեկրթութեան համար,
ազգին չափով աւելցուցած է կեանքին
ուշադութեանը: Երկրորդութեան արարական
ութեան վրահանք հետաքննելով տեսալ
արուեստական կապակք յօրինած է
անքին շղթա, որ կաշխարհում այդ նոր-

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԵՄ ՀՐԴԵՀԻ

35. 1. 1. 1. 1.

Յ ի ն ի Ք ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կրօնւ. կան՝ կալուածք, կարառիք և ագրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք ի մէջ նորդութեամբ առորաբերելոցս, որ ունիմք լիակգօր իշխանութիւն կարգաւ բերելու անմիշտպէս մեր ապահովագրելոց կրած ֆլուանները:

Հ. ՍՈՒՍՆ և ԸՆԴՀ. գործակալք Կ.Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սևա Մոսկ. և եղև. րաց, Դալաթիա, Պանք Օթոմանի կարի ճովը Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1,

ԹՐԻԱՆՏԱՖԻԼՈՐՈՒԼՈ ՆՂԲԱՐՑ
ԸՄՊԵԼԵԱՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Պապարիտ, ՄԻՄԶՆԱՆԷ հաստեպի, քիւ 69
Սոյն գործարարը, բացուած 1878ին, կը
ծախէ ամեն տեսակ մասթիքաւ և տիւզ,
զուա իւրողղէ շինուած:

Թրիանտաֆլորբուլ կը բարաց օդին, օժ-
տուած հազոցաբարև յատիկ լինեալ ու ճա-
շարով, արտօժտէր կը բանալ, իրկերին
ուժ և մտքին կրօով կուտար. նորաճաշակ
խմորներու կը յանձնարարուի Թրիանտա
ֆլորբուլու եղբորաց օդին, որ կը ծախուի
գոյցուած և կ'ընուած շինեալով:

Դիմել. Բէրա Յանի, Հէլլէքիա, Պի-
գան, Կամպրիոնս գարեխմորաւուններ,
Բարասօբուլու, Բարասնաբուլու, Իրիցալի,
Իրիկիցօ, Մարսիլիա և Տիմիթրաքօբուլուս
ւշադրողէն զամուսնուունները, Ծալա
զաշի 65 և 170 թիւ Դուպլէնց միտերա-
նոցները, Սիւրբէճի Վապիլաաի և Չօօ
գարեխմորաւունները. Պալլը բացար Միլիօս
և Լէճմի բաւուսնուները, Լիմօն Խուէլէսի
Պէլլիրինի միտերաւոցը, Պէլլէթաշ Անէսթի,
Պապարի և Բանձօբուլու խմուսնուները:

ԵՊԳԵՆԱՄԱՆԻՆ ԲԵՃԱՐՈՒԹԻՒՆ

COMP RUSSE

[illegible]

ԱՊՐԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԲՆՈՒՄԵՆ ԶԻՆՈՒՄ	
Դրամային	Դր. 14,500,000
Քաղաքի գրքով	, 21,173,000
Հարկային հարկեր	, 44,820,000
Գրքով հարկերի և քաղաքի գրքով հարկերի ընդամենը	

ԳԱՌԵԿ ԱՍՏՈՒԱՐԱՆՈՒՐ. Պոլս, Պաշտ-Գարու. Ուսմի առիթի համար

ԱԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿ

ԵՐԱՆԱՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ

ամէն տեսակ ճիւղանցութեանց համար :

Այնինչ արտօժանում ձկան իւլն է « Իրօթօսփիթ տը
չօ է ար տուտ » ի հետ խառնուած : Տղայք հանդըով
կ'ուզեն ճաշակելու զայն : Բնաւ օրեր զեղ մը ասոր չտի
ազնեցիկ չէ, բաւեցու համար

ՀԻԵԽՍԵՐ, յՈՅՈՒԸ (սըրահա),
ԱՆԱՐԻԻԿՆԻԹԻԹԻԿՆԵՐ, ԵԽԻՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՅՆ ՈՍԿԱՆԵՐՈՒԹԻԿՆԵՐ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԹՈՒԹԻԿՆԵՐ,
ԹՈՒԲԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻԿՆԵՐ, ՀԱՁԸ,
ՀԱՐՔՈՒԹԻԿ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻԿՆԵՐ,
և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏԿԱՐՈՒԹԻԿՆԵՐԸ

Եր ծախուբոյր զեղազործերուն և զեղավաճառներուն
քով :

Գ. Պոլիս. ՀԱՄԱՐԻ ԵՒ ՀՆԻՐԻՆ

16608 16912041490070000

[illegible]

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ (84)

ԹԱԳՈՒՆ ՎԻՇՏ ՄԸ

ՊԵՐՆԱԸ ՏՐՈՒՆ

Այն մտահոգ արտայայտութիւնը որ
սովորական էր իր դէմքին, կենդանու-
թեան առեւն, շնչուած էր ու հիմա ան
խորունկ ըլնումի մը կարծես կը քննարկ-
ր թանձր խորանայ մազերը մէկ կողմ
կնկած էին բարձր ճակովն վրայ
մէկ ժպիտ մը կենեւէր դեռ անոր հիւ-
ստի բեռնին վրայ նկարուած։

Քեզ ամբոյն ու սրտաբեկ, աչքերը
լինցած՝ լալէն ու աքցունքէն, անընդ-
առան կերպար կուգար մանկունքի մէջ,
կնկին մը կ'սկսած, սիրմիւն ճօնելով
ու ինքնիրեն ողբ մը երգելով, կը կննար
անգճ պառաւ Սօլլին։

Քանի մը չափ կարճ բտուելով՝ Քեզ
սմէն ինչ պատմած էր անոր, պատե-
լի որ իր թնամ կըբուսէր իմանալով
զրի կոծի պիտի սկսէր ան, բայց այդ-
լէս չեղաւ․ պառաւալն ամբողջ վիշտը
ընդհատաբար արթնել ճամար էր
ու ինքն ինքն Սեւեռնէ Լաւրէն Իսկ Եր-

սնցընձեր կարծես զայն։
Նախորդը դիչերը երկկայմը խալտաժ
էր, բերելով իր հրամանատարին մար-
մինը և մինեւոյն առեն Գէղն ու Մոն
սաւաղլին, ու հիմա յաշորդած էր Ռէյ-
մոնին։
Գէղը քանի մը բառով հասկըցած
էր ծովահէններուն թէ դիտէր անոր
պատմութիւնը ու անոնք իր խնամքե-
րուն յոռձածած էին իրենց հրամանա-
տարին նշխարները։
Դղեհալը վտառագրելէ յետոյ զայն,
վերջին ահեսարկ մըն ալ ձգած էին այն
սառնոց դիտակին վրայ, որ իրենց պետը
եղած էր։
Սուրբ ծաղեկէն առաջ երկկայմը նո-
րէն ճամբայ եղած էր։
Եւ հիմա ի՞նչ պէտք էր որ ընէր
Գէղն, Նէ սկսաւ սենեակին մէջ երթալ
դպլ և վորձեց խորհիլ։
Տիրութիւնը երթալ, կարծես միշտ կը
հնչէր իր պահային։ Բայց ի՞նչպէս պի-
տի կրնար երթալ, ինչպէս իմացէր
Երմայն սարսնակելի պատմութիւնը, ի՞նչ-
պէս ըսել անոր թէ իր որդին տոնքան
սահարկու ծովահէններու պետն էր, ի՞նչ-
պէս ըսել թէ քննչ էր (կոմսը) որ մղած
էր զայն այդ ծայրայեղութիւննաւ։ Եւ
սպասէին, կէտէն քննէին անոր հետ

պատուութեան Մատաօնը ըլլար, ինչպէս պիտի իմանար անոր շորերդական լախճանը։

Քեզ կը դադարէր ձեռքերը, չափազանց մտահոգութեան մը մտառումով, կը կոզմ ալ դառնանք, ամէն բան խառը կը տեսնէր իր շուրջը։

Աւետուն այսպէս անցաւ և կէս օրը փոտցաւ, Բան մը ընել պէտք էր։ Կարճ էր հոն երթալ, ուրիշ կերպ չէր լլատ, Եւ Քեզ Սիւնէյ իր պարտաւանութեան առջեւ ընկնելով աղլիկ չէր, ըլլալ որ ալ դժուար ըլլար ան,

Մեր կնոջ դառնալով, որ միշտ կեւերայ կեցած տեղը ինքնիրեն երգելով, չէր ըստ անոր,

— Սուլի, պէտք է որ քիչ մը առեն ոսկէ հեռանաւ, Բանի մը ժամ առանձին հօտ մնալու համար չէր վախար, այնպէս չէ։

— Անշուշտ, ոչ, հօգիւս, Ես, վախում, բաւա պոռաւը, առանց վեր առելու պիտի չընթերցեմ։

— Կարողա՞ս քիչէ՞ր զիս թէ մինչեւ որ առնամ, հօտ պիտի մնաւ, ըսաւ Քեզ, չէր մը անհանգիստ։

— Անտարախոյս այդ, հօգիւս, Տէր առունով, ո՞վ պիտի վախնայ, ես աւանդաբէն կան չեմ վախնալ ետեւ։

Իրացիք անմիջապես, ես ամեն բան կը հրազարմ մինչև ձեր դարձը:

Երբ կնոթ թառելու շնչախնայ ապահով ելած, Բեդ հեռացաւ գլորակէն, ոչ առաջիկայ առաջը մտնաւ այն մեծ սրահը, ուր Ալիս բանտարկուած էր: Թափուր էր ան: Ալի մը մտիկ էր և կիտախնած կոծող կը քնային վառարանին մէջ: Տախտակամածին վրայ շիրուցան կր տեսնուէին զանազան առարկաներ զոր ձեռքած էր վառել իր առաջարանքին մէջ, այդ ո՛ր էր Սիւրը:

Բեդ հեռացաւ հառաչ մը արձկեղով, ամէն ինչ մովթ և սարսափիկ կը թուէր, քանի կը մտածէր անոր վրայ: Գլխիւր վրայ հասած էր երբ նէ տեսնաւ Տիրիլթիւրի գլորակին սրճալոյ տախիւնը եւ հակա ծառէն, ունի գէպեր պատահած էին հոն արեւօք, իր աջակայովեան միջոցին:

Ամէն բան տաքնապալից երազի մը լէտ կերպար իրեն, բայց աւագ, երազ չէր կրնար նկատել զայն, ոք չատարար իրականութիւն մըն էր:

Տիրիլթիւր հանգապա և սպաւոր եւեռելով մը տնէք միշտ և հիւստ, ա՛յ տախիւ:

Սիւրը արմուկով Բեդ գտելով մըտնալ, իր մանկաւ որ անկողնոյ անկիւն:

երկէն մէկուն չհանդիպի, զի մի գողցէ
դը տնակնիկալ երեսումը վտանգաւոր
հետեւանք մը ունենայ: Մինչդեռ կը
պաշտօնը վարձուումով, մտածելով թէ
կրնայ ճամբայ բռնէ, մէկէն ճաշաօրով
հարկը բացուցեալ և յաւակնոտ տնտես
ութիւն, միտ Տիրէթ, երեւոյալ խողա-
տակը ձեռքը:

Երբ Բէդը տեսաւ, վար ինկաւ ձեռ-
քէն խողատակը և երկու ձեռքը վեր
հանելով, հեղձարձեռակ աղաղակ մը ար-
ըլկեց:

—Ստա... , բաւ Բէդ, ցած ձայ
նով. ձայն մի հտնէք, հետո եկէք, բ'
եղիք ունիմ:

Միտ Տիրէթ մերհնաբար անոր հե-
տեւեցաւ:

Նէ վարժուած էր միշտ հնադանիւիւ
իս Սիտնէյի. և հիմա իսկ, որ զինքը
անշոգր Բէդի ուրուականը 'ը կարծէր
նը դպիմացաւ դարձեալ:

Բէդը գողցի գումը և տնտեսութիւն
առնարով ըստ ցած և յաղում ձեռ-
ով մը:

—Ինչպէս են... , ինչպէս են ինչ
խիբնի բոլոր անգամները... Ամենէն ու
ստ են հիմա:

(Շարունակելի)